

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lotteriförordning.

Genom en den 20 januari 1939 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 76, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden förklarat sig vilja inhämta riksdagens yttrande över följande vid propositionen fogade

F ö r s l a g **till** **lotteriförordning.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lotteri om penningar eller penningars värde må ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i denna förordning.

Såsom lotteri anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Marknads- och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor, vilka äro förenade med vinstmöjligheter som nu sagts, skola betraktas såsom lotterier oavsett företagens beskaffenhet i övrigt.

Bestämmelserna i denna förordning äga ej tillämpning å svenska statens premieobligationer.

2 §.

Lotteri må anordnas efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med offentlig nöjestillställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål, att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område,

att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 25 öre,

att vinsterna uteslutande utgöras av varor eller av anvisningar, gällande såsom betalningsmedel allenast inom det för tillställningen avsedda området, att värdet å högsta vinst icke överstiger 5 kronor,

samt att vinstfördelning äger rum i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet.

3 §.

Lotteri, däri insatser, om sådana fordras, och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, må, oaktat de i 2 § angivna förutsättningarna icke äro för handen, anordnas

a) efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål,

att lotteriet bedrives allenast inom för tillställningen avsett område,

att vinsterna icke utgöras av penningar eller värdepapper,

att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning äger rum i samband varmed lotteriet är anordnat, samt

att icke vid samma tillställning anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än 1,000 kronor;

b) efter tillstånd av länsstyrelsen under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran,

att lotteriet bedrives allenast inom länet,

att vinsterna icke utgöras av penningar eller värdepapper, samt

att icke inom länet av samme anordnare under kalenderåret anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än 3,000 kronor, lotterier, vilka anordnas enligt 2 § eller enligt a) här ovan, därvid dock icke medräknade.

4 §.

Anordnare av lotteri, varom förmäles i 2 och 3 §§, vare skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som polismyndigheten eller länsstyrelsen, en var såvitt angår lotteri varmed den myndigheten enligt nämnda paragrafer har att taga befattning, må finna anledning meddela för åstadkommande av kontroll å och ordning vid lotteriet. Vid meddelande av dylika föreskrifter skall iakttagas, att lotteriet icke mer än nödigt är betungas.

Länsstyrelsen äger vid meddelande av tillstånd enligt 3 § tillika att för tillståndets tillgodonjutande föreskriva de närmare villkor med avseende å lotteriet, som av omständigheterna kunna föranledas.

Varor, vilka användas såsom vinster i lotteri enligt 3 §, skola, med un-

dantag för skänkta föremål, vara frambragta eller tillverkade inom landet. Förekomma i sådant lotteri anvisningar å varor såsom vinster, skola anvisningarna vara så beskaffade, att de möjliggöra förvärv av varor som nyss sagts.

5 §.

Utan anmälan eller tillstånd, varom förut i denna förordning stadgas, må lotteri anordnas i samband med utgivande av tryckt periodisk skrift, under förutsättning

att anordnande av lotterier icke ingår såsom väsentligt led i utgivandet av skriften,

att deltagande i lotteriet står öppet för en var utan erläggande av prenumerationsavgift eller annan insats, samt

att värdet å högsta vinst icke överstiger 100 kronor.

6 §.

Ej må någon främja deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri

genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i lotteriet eller annan handling, avsedd för deltagande däri,

genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i lotteriet eller förmedla insamling av insatser,

genom att förmedla utbekommande av vinst från lotteriet eller

genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i lotteriet.

Det vare ock förbjudet att kungöra tillhandagående, varom förut nämnts, eller att sprida inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande beträffande lotteri, som avses i denna paragraf, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet.

7 §.

Ej må någon yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande i lotteri, som är tillåtet, utan medgivande av anordnaren.

Utan tillstånd av Kungl. Maj:t må ej bedrivas yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i bevis om rätt till delaktighet i lotteri, som i första stycket sägs, avyttras eller särskild rätt till den å beviset utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan.

Ej heller må utan tillstånd av Kungl. Maj:t vid yrkesmässig försäljning av delaktighetsbevis, som nyss nämnts, försäljningen ske mot betalning i särskilda poster eller beviset av säljaren innehållas såsom säkerhet för köpeskillingen.

8 §.

Vad i denna förordning stadgas skall äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sam-

manslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten.

9 §.

Med polismyndighet förstås i denna förordning för Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller stadsstyrelse eller, där magistrat eller stadsstyrelse ej finnes, kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten.

10 §.

Överträdelse av i denna förordning stadgade förbud eller enligt 4 § andra stycket föreskrivna villkor straffes med dagsböter.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förseelse som avses i första stycket, andra gången eller oftare med sådan förseelse eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats enligt 4 § första stycket, eller mot bestämmelserna i tredje stycket av samma paragraf, vare straffet böter, högst trehundra kronor.

11 §.

Då för överträdelse av i denna förordning stadgade förbud dömes, vare tillika förverkade för lotteriet uppburna insatser samt bevis om rätt till delaktighet i lotteriet och andra lotteriet avseende handlingar, varmed olagligen tagits befattning.

Dömes någon för överträdelse av stadgandet i 1 §, må jämväl förklaras förbrutna i lotteriet utfästa vinster, vilka äro åtkomliga och icke utgöras av penningar.

12 §.

Åtal för förseelse, som avses i 10 § första och andra styckena, skall anhängiggöras vid allmän domstol.

Åtal för förseelse, som avses i 10 § tredje stycket, må jämväl anhängiggöras vid polisdomstol, om sådan finnes, eller hos poliskammare.

Åtal utföres av allmän åklagare.

13 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, ävensom insatser, vilka dömas förverkade, och värdet av förbrutna vinster tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot

försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning, förordningarna den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till nämnda förordning, samt förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar.

Beträffande de skäl som ligga till grund för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Gällande bestämmelser om lotterier och vissa liknande företag.

Enligt 18 kap. 14 § strafflagen skall den som håller hus, där äventyrliga spel om penningar eller penningevärde allmänneligen bedrivs, straffas med fängelse i högst sex månader eller böter. Tillåter den, som håller källare, värdshus eller annat allmänt näringsställe, att sådant spel där bedrivs, dömes till böter. Den som å ställe, som sålunda är sagt, deltagar i äventyrligt spel, skall ock straffas med böter.

Enligt förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning må lotteri om penningar eller penningars värde icke för allmänheten inrättas och öppnas. Vidare förbjödes att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller avyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i lotteri eller att kungöra försäljning av sådant bevis. Ifrågavarande förbud gäller ock om annat företag, varigenom åt en eller flera av de däri deltagande erbjödes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjödes åt en var av deltagarna. Efter tillstånd av länsstyrelsen må emellertid, utan hinder av dessa stadganden, bortlottning i särskilda fall ske av lösören för välgörande eller allmännyttigt ändamål eller av konstsaker till svenska konstidkares understöd och uppmuntran under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningsvärde ej överstiger 3,000 kronor. Förseelse mot förordningen är belagd med böter från och med 10 till och med 1,000 kronor varjämte, då lösören hållits till föryttrande genom lottning, dessa, om de finnas åtkomliga, skola dömas förbrutna.

Genom två förordningar den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till 1881 års lotteriförordning, hava vissa förbud meddelats mot yrkesmässigt avyttrande av andelar och vinsträttigheter i premieobligationer, lottsedlar och dylika bevis ävensom mot yrkesmässig avbetalningshandel med handlingar av nämnt slag.

Jämsides med 1881 års lotteriförordning gäller vidare förordningen den 7

juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar. I sistnämnda förordning stadgas förbud mot anordnande för allmänheten av vadhållning medelst totalisator eller på annat därmed jämförligt sätt i samband med kapplöpning eller annan tävlan utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Vidare förbjödes att främja deltagandet i sådan inom landet anordnad vadhållning, som ej är tillåten, eller i utländsk vadhållning genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i vadhållningen eller annan handling, avsedd för deltagande däri, genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i vadhållningen eller förmedla insamlandet av insatser eller genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i vadhållningen. Slutligen förbjödes dels att kungöra försäljning eller förmedling av bevis eller annan handling, som nyss nämnts, eller att sprida inbjudningar, planer, vinstförteckningar eller andra liknande meddelanden, som hava avseende å otillåten vadhållning, dels ock att utan medgivande av den, som erhållit tillstånd att anordna vadhållning, yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande däri. Ifrågavarande förbud gälla även vadhållning vid vilken såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss förening, därest föreningen tillkommit väsentligen för anordnande av dylik vadhållning eller vadhållningen eljest är att jämställa med vadhållning, anordnad för allmänheten. Överträdelse av förbuden straffas med dagsböter varjämte förverkas de vid vadhållningen gjorda insatser, som den brottslige uppburit, samt kuponger, delaktighetsbevis och andra dylika vadhållningen avseende handlingar. Upprepad förseelse eller förseelse i större omfattning eller yrkesmässigt kan medföra fängelse i högst ett år.

I § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen stadgas straff för inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej är tillåtet, ävensom i utländskt lotteri.

Till belysning av frågan om de olika författningarnas tillämplighetsområden må här anföras följande uttalanden i professor Nils Stjernbergs arbete »Kommentar till strafflagen kap. 17—18» (andra uppl.) sid. 151—154:

Uttrycket »spel» i 18 kap. 14 § strafflagen är att fatta i strängt teknisk mening. För »spel» i denna mening förutsättes ett uttryckligt eller genom konkludent handlande ingånget avtal, varigenom deltagarna underkasta sig risken av en förmögenhetsförlust mot erhållande av en vinstmöjlighet, vidare en fortgående verksamhet från i avtalet deltagande för vinstmöjlighetens förverkligande eller förmögenhetsförlustens undvikande enligt i avtalet ingående förutsättningar, samt slutligen att slumpen därvid förutsättes åtminstone till en viss grad skola inverka på utfallet. Hit hör sålunda även t. ex. tärningsspel och s. k. rulettspel. Från spel har man att särskilja vadet. Det avgörande är här icke, huruvida i avtalet deltagande förutsättes skola genom egen verksamhet inverka på utgången eller ej. Ty så kan vara förhållandet även vid ett vad. Det för vadet utmärkande är fastmera, att avtalet i fråga objektivt sett framstår såsom ett uttryck för en strid mellan olika meningar eller uppfattningar hos deltagarna angående vissa existenta eller i framtiden inträffande sakförhållanden. I fråga om existenta sak-

förhållanden får så anses vara fallet, därest de deltagande vid avtalets ingående ägt möjlighet att konstatera sakförhållandet i fråga, varemot rena gissningstävlingar äro att hänföra till spelets område. I fråga om framtida sakförhållanden får så anses vara fallet, även om slumpen därvid förutsättes *kunna* spela in, men utfallet likvisst, objektivt sett, framstår såsom väsentligen grundat i redan konstaterbara sakförhållanden. — Med »äventyrligt» spel åter förstås ett sådant spel, vid vilket från samtliga eller åtminstone flertalet deltagares sida utfallet förutsättes skola uteslutande eller alldeles övervägande bestämmas genom slumpen (hasardspel). På vinstmöjlighetens eller förlustriskens storlek kommer det däremot icke an.

Från äventyrligt spel, i den mening 18 kap. 14 § strafflagen tager detta ord, har man att särskilla lotterier. Ett lotteri är ett företag, varigenom ett subjekt (anordnaren) genom utfästelse i enlighet med en tillkännagiven plan inbjuder andra subjekt till förvärvande av en alldeles övervägande av slumpen (lottning eller annan därmed jämförlig anordning) beroende ekonomisk vinstmöjlighet mot erläggande av bestämda ekonomiska motprestationer, åtminstone av alla dem som icke bliva vinnare, samt att enligt planen samtliga dessa vinstmöjligheter förutsättas förverkligade genom ett enhetligt ordnat förfarande. I övrigt kunna alla spelets kännetecken därvid föreligga. Även anordnaren kan sålunda underkasta sig en viss risk för förmögenhetsförlust. Anordningen kan förutsätta en verksamhet av de i lotteriet deltagande för vinstmöjlighetens realiserande. Det avgörande är att vinstmöjligheten och motprestationens storlek äro enligt den tillkännagivna planen bestämda, så att det icke står deltagarna fritt att genom godtyckligt ändrande av motprestationens storlek bereda sig ändrade vinstmöjligheter. Det s. k. rulettspelet faller därför utanför lotteriets område, ehuru det eljes i mycket äger dess kännetecken. Innebär inbjudan icke någon ekonomisk förlustrisk för deltagarna, i ty att deras motprestationer, bortsett från den av utfästelsen beroende vinstmöjligheten, skola göras mot erhållande av full ekonomisk valuta, är företaget enligt i vårt land härskande rättsuppfattning icke att anse såsom lotteri i egentlig mening. Emellertid skall enligt 2 § av 1881 års lotteriförordning vad som är stadgat angående lotterier gälla även »annat företag, varigenom åt en eller flera av de däruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en var av deltagarne». Innebörden av denna bestämmelse är först och främst den, att även om man under uttrycket »lotteri» vill hänföra allenast sådana anordningar, vid vilka vinstmöjligheten är avsedd att realiseras medelst lottning, hit blir att hänföra även sådana fall, då den är avsedd att förverkligas genom »annan därmed jämförlig anordning». Angående vad under sistnämnda uttryck är att hänföra, se rättsfall N. J. A. 1891 s. 59 (s. k. ringkastningsspel icke ansett såsom lotteri); 1899 s. 503 (anordnande av prisskjutning med en s. k. luftkanon, vilken icke synes hava varit avsedd att inriktas av den skjutande, dit hänfört); rättsfallen 1908 s. 399 och 418, 1909 s. 29 och 1910 s. 98 (anordnande av gissningstävlan under vissa förhållanden hänfört under förevarande stadgande); rättsfall 1908 s. 399 (anordnande av premieutdelning å utgivna premiekuponger på grundval av den ordning, i vilken de insända kupongförsändelserna öppnades, hänfört under förevarande stadgande); 1916 s. 469 (anordning, varigenom vinsten bestämts att utgå på grundval av datum för gjord beställning, hänförd under förevarande stadgande). Men vidare inbegripas under nämnda stadgande även de ovan angivna fall, då inbjudan i fråga icke innebär någon ekonomisk förlustrisk för deltagarna, i ty att deras förmögenhetsprestationer skola göras mot erhållande av full ekonomisk

valuta, även bortsett från den av utfästelsen beroende vinstmöjligheten. Stadsgandets krav på ett »företag», och ett företag, »varigenom» »erbjudes» »en utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst», innefattar emellertid säkerligen ett krav på, att det skall föreligga en genom utfästelse enligt en bestämd plan gjord inbjudan till förvärvande av en av lottning eller därmed jämförlig anordning beroende vinstmöjlighet. Däremot synes det icke vara något hinder för stadsgandets tillämpning, att sådan inbjudan skett på grundval av till anordnaren redan fullgjorda ekonomiska prestationer eller att ens någon motprestation överhuvud betingats för »deltagande i företaget».

Det nu framlagda förslaget tillkomst.

Med skrivelse den 27 maj 1938 hava de med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 30 december 1935 tillkallade sakkunniga för utredning om inrättande av ett statslotteri samt vissa andra frågor, avseende lotterier, framlagt betänkande med förslag till lotteriförordning m. m. (Stat. off. utr. 1938: 17). De sakkunnigas betänkande innefattar tillika yttrande med anledning av vissa till dem under utredningsarbetet remitterade framställningar i ämnet, nämligen dels en skrivelse den 27 maj 1936 från Svenska tidningsutgivareföreningens styrelse, dels en skrivelse den 3 februari 1937 från Sveriges tivoliägareförening, Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening och Sveriges tivoliägares tjänstemannaförbund, dels ock en skrivelse den 16 november 1937 från firma Wesslings basarvaru aktiebolag. Slutligen har i förslaget hänsyn jämväl tagits till ett av de sakkunniga den 2 juni 1937 till chefen för handelsdepartementet avgivet yttrande med förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning, att anordnande av s. k. tippning för allmänheten utan samband med tävling förbjödes.

Över de sakkunnigas betänkande och förslag hava yttranden avgivits, beträffande utredningen i dess helhet av justitiekanslersämbetet, länsstyrelserna — vilka i stor utsträckning vid sina yttranden fogat utlåtanden av underordnade myndigheter m. fl. — och Svenska penninglotteriet aktiebolag, samt över särskilda delar av utredningen av generalpoststyrelsen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Aktiebolaget tipstjänst, Svenska tidningsutgivareföreningen, Sveriges tivoliägareförening och Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening. Härjämte hava Folkets parkers centralstyrelse, Lisebergs aktiebolag, Aktiebolaget folkets park i Malmö och Aktiebolaget gröna lunds tivoli gemensamt inkommit med en skrift i ärendet. I de synpunkter, som anförts av tivoliägareföreningarna samt i yttrandet från Folkets parkers centralstyrelse m. fl., hava i särskilda skrivelser instämt ett betydande antal idrottssammanslutningar och andra organisationer. Slutligen hava Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund, Aktiebolaget Lindarna, Falun, och utgivaren av tidningen »Vi tippa» E. Hallgren ävensom firma Wesslings basarvaru aktiebolag med instämmande av Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Nationaltemplarorden, Nykterhetsorganisationen Verdandi, Skytteförbundens överstyrelse, Sveriges scoutförbund och

Förbundet mellan Sveriges kristliga föreningar av unge män i särskilda skrivelser framfört vissa synpunkter och önskemål i ämnet.

De sakkunnigas förslag till lotteriförordning har därefter undergått omarbetning inom handelsdepartementet.

Förslagets innehåll.

Rörande *de sakkunnigas förslag* må anföras följande.

De sakkunniga framhålla, att den av rättspraxis godtagna nuvarande gränsdragningen mellan ur lotterisynpunkt tillåtna och otillåtna företag icke är lyckad. Denna gränsdragning, som bottnar i uppfattningen att ett företag icke beröres av lotterilagstiftningen, därest skicklighetsmomentet är större än slumpmomentet, anse de sakkunniga vålla åtskillig osäkerhet hos såväl myndigheter som företagare. För att undvika sådan osäkerhet bör enligt de sakkunnigas mening frågan, huruvida ett företag skall bedömas såsom lotteri, i största möjliga utsträckning avgöras icke med hänsyn till den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet utan med hänsyn till den allmänna karaktären hos den anordning, på vilken företaget bygger. Den praxis, som utbildats på området, bör därvid tagas till utgångspunkt på så sätt, att under lotterilagstiftningen inbegripas samtliga sådana slag av företag, utan hänsyn till om slumpen spelar stor eller liten roll, vilka enligt hittillsvarande praxis bedömas såsom lotteri då slumpmomentet överväger skicklighetsmomentet. Ett tivolispiel t. ex. bör alltså anses som lotteri, även om företagna prov skulle visa att skickligheten är avgörande, ehuru icke ensam avgörande, för resultatet.

Enligt de sakkunnigas förslag till lotteriförordning, vilken avses skola ersätta såväl nuvarande 1881 års lotteriförordning som 1934 års vadhållningsförordning, skall såsom huvudregel gälla (1 §), att lotteri om penningar eller penningars värde icke får för allmänheten anordnas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Såsom lotteri skall härvid anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Undantag göras dock för svenska statens premieobligationer samt företag, som uppenbarligen icke åsyfta ekonomisk vinning. I den föreslagna förordningen stadgas vidare för vissa särskilt angivna lotterier undantag från huvudregeln om fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd.

I sin motivering till bestämmelsen i 1 § om vilka företag, som skulle anses såsom lotterier, anför de sakkunniga bland annat:

Någon definition i egentlig mening å begreppet lotteri torde ej erfordras. Däremot borde angivas de fall då ett företag, enligt den principiella uppfattning, åt vilken i det föregående givits uttryck, skulle anses såsom lotteri. En möjlighet vore härvid att såsom lotteri beteckna varje företag, som avgjordes genom lottning eller annan av slumpen helt eller delvis beroende anordning, och vari till någon eller några deltagare utginge högre vinst än den alla er-

hölle, samt att därefter från denna regel göra vissa uppräknade undantag. En dylik uppräkning bleve emellertid både omfattande och äventyrlig. Med nyssberörda bestämning av lotteribegreppet skulle nämligen därunder falla ett stort antal företag, som uppenbarligen ej borde behandlas såsom lotterier. Undantag finge sålunda göras för exempelvis idrottstävlingar och andra tävlingar, där resultatet väsentligen berodde på de deltagandes fysiska egenskaper eller på yrkesskicklighet eller utbildning, tävlingar av vetenskaplig, konstnärlig eller därmed jämförlig beskaffenhet m. m. Att åstadkomma en fullständig förteckning över dylika undantag vore tydligen förenat med stora svårigheter. Ramen bleve lätt antingen för vid eller för trång.

En annan möjlighet — till undvikande av all osäkerhet på området — vore att söka i förordningen uttömmande uppräknade de olika företag, å vilka densamma skulle äga tillämpning. Emellertid torde vara förståndigast att lämna ett visst utrymme åt rättspraxis. En fullständig uppräkning torde i varje fall icke kunna ske. Man torde alltid bliva tvungen att skydda sig mot förbiseenden genom att taga in något stadgande om »likartade» eller »jämförbara» företag. Ett dylikt stadgande erfordrades jämväl med hänsyn därtill att möjligheterna vore stora att nya, hittills okända, slag av företag igångsattes, vilka man alltså nu ej kunde närmare angiva, men vilka rimligen borde omfattas av förordningen. Det syntes också önskvärt att undvika större stelhet i systemet än som ur rättssäkerhetssynpunkt vore absolut nödvändig.

Vid angivande i författningsform av den nya lagstiftningens tillämpningsområde hade det i betraktande av vad nu anförts befunnits lämpligt att ansluta till den terminologi, som begagnats för lotteriliknande företag i nuvarande lotteriförordning, med vederbörliga kompletteringar. I det av sakkunniga utarbetade förslaget till ny lotteriförordning hade från dessa utgångspunkter stadgats, att såsom lotteri skulle anses varje företag, där vinstfördelningen skedde efter »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig, av slumpen helt eller delvis beroende, anordning». Enligt gällande förordning jämställdes, såsom förut nämnts, med lotteri allenast annat företag, där vinstfördelningen ägde rum efter »lottning eller därmed jämförlig anordning».

Det nya i förslaget vore alltså dels att, vid sidan av lottning, nämndes även gissning och vadhållning, dels ock att slumpmomentets större eller mindre inverkan uttryckligen förklarades icke skola tillmätas någon betydelse. Härmed torde vinnas det syfte, som i det föregående angivits böra eftersträvas, eller att företag, baserat på en anordning av det slag, som hittills ansetts medföra lotteriförordningens tillämpning i vissa fall, nämligen om slumpen spelat en avgörande roll, framdeles bleve att betrakta såsom lotteri, oberoende av slumpen. Å andra sidan torde av den föreslagna exemplifieringen »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig» anordning framgå, att t. ex. en idrottstävling, oaktat givetvis även där ett slumpmoment spelade in, icke omfattades av stadgandet. Detsamma gällde naturligtvis tävlingar av konstnärlig eller litterär beskaffenhet, tävlingar beroende på yrkesskicklighet eller särskild utbildning och andra dylika tävlingar. Även om vid sådan tävling två eller flera deltagare skulle finnas lika vinstberättigade och resultatet därför skulle slutligt avgöras genom lottning dem emellan, torde lotteribestämmelserna här icke vara att anse såsom tillämpliga.

Därest lagstiftningens tillämpningsområde angåves på sätt här föreslagits, torde därunder — åtminstone som regel — ej falla sådana slag av tivolinöjen som skjutbanor och ringkastningsanordningar. En tävling på ett tivolis skjutbana behöfde icke vara mera lotteribetonad än t. ex. en tävling, anordnad av någon skytteförening; och i anslutning till vad nyss sagts om idrottstävlingar borde naturligtvis skyttetävlingar ej betraktas såsom lotterier. Prisskjutningar å tivolibanor skiljde sig visserligen i så måtto från egent-

liga skyttetävlingar, att varje tävlande vid de förstnämnda hade möjlighet till ett obegränsat antal insatser. Deltagarna skulle härigenom, på samma sätt som vid lotterier, kunna frestas att satsa större belopp än som kunde anses försvarligt. Men å andra sidan torde man utgå från att vinstvärdena hölles inom sådana gränser, att de ej lockade till överdrivet deltagande. En tivoli-skjutbana torde huvudsakligen vara anlagd på att roa de besökande. Vins-terna, där sådana funnes, spelade en sekundär roll. Alltför värdefulla vinster torde vara uteslutna jämväl av den anledningen, att tivoliägaren genom höga vinstvärden skulle riskera ekonomisk förlust, så snart en skicklig skytt deltog. Vad nu anförts torde i huvudsak äga motsvarande tillämpning beträffande ringkastning och tivolinöjen av liknande art. Undantag kunde dock tänkas. Såsom lotteri borde t. ex. enligt de sakkunnigas mening anses en skjutbana, om där tävlades med förbundna ögon, eller en ringkastning, där de föremål, som skulle inringas, doldes av ett förhänge, över vilket ringarna måste kastas. Även andra undantagsfall kunde naturligtvis förekomma. Att på förhand mera uttömmande angiva, när ett tivolinöje av typen skjutbana eller ringkastning sålunda, ehuru det regelmässigt icke fölle under lotteribegreppet enligt förslaget 1 §, likväl borde anses såsom lotteri, vore omöjligt. Frågan finge bedömas efter omständigheterna. Avgörande syntes härvid bliva huruvida och i vilken mån anordningen avveke från vad som enligt praxis kunde betecknas såsom det normala för ifrågavarande slag av anordningar.

I likhet med nuvarande lotteriförordning och vadhållningsförordningen torde den nya lotteriförordningen allenast böra omfatta sådana företag, vilka anordnades för allmänheten. Till undvikande av att denna bestämmelse kringginges genom föreningsbildande eller dylikt torde särskilt stadgande böra upptagas.

Med hänsyn till tivolispelen hade den i nuvarande lotteriförordning angivna förutsättningen för förordningens tillämpning, att åt en eller flera av de i företaget deltagande *erbjödes* vinst till högre belopp än det som erbjödes åt en var av deltagarna, i förslaget ändrats därhän, att i stället erfordrades, att av en eller flera deltagare *kunde erhållas* vinst till högre belopp än det som alla kunde erhålla.

I propositionen anför *departementschefen* angående förslaget i allmänhet samt — efter en redogörelse för innehållet i vissa avgivna yttranden — beträffande de grundläggande bestämmelserna i 1 § bland annat följande:

»Det torde vara en allmän mening, att nuvarande lotterilagstiftning icke är tillfredsställande. Anledningen härtill lär i främsta rummet vara att söka i den av de sakkunniga framhållna svårigheten att enligt gällande bestämmelser avgöra, huruvida ett företag är eller icke är tillåtet. I detta hänseende delar jag de sakkunnigas uppfattning, att frågan huruvida ett företag skall bedömas såsom lotteri rätteligen bör avgöras, icke, på sätt nu är fallet, efter den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet utan med hänsyn till den allmänna karaktären hos den anordning, på vilken företaget bygger. Lotteriförordningen av 1881 är vidare bristfällig därutinnan, att reklam för och annat främjande av otilåtna lotterier, såväl in- som utländska, icke verksamt hindras genom förordningens bestämmelser. Förhållandet har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. De sakkunnigas förslag, vilket i dessa delar

nära ansluter sig till föreskrifterna i 1934 års vadhållningsföreskrift, söker avhjälpa de anmärkta bristerna och torde härigenom vara ägnat att motverka deltagandet från svensk sida i utländska eller eljest otillåtna lotteriföretag. Slutligen må erinras att nuvarande lotteriföreskrift, med dess undantagslösa förbud mot anordnande av lotteri för allmänheten utan tillstånd, i vissa fall kan framstå såsom onödigt sträng och ur praktiska synpunkter mindre lämplig. Följden torde också vara att gällande bestämmelser ej sällan åsidosättas utan att förseelsen beivras. Jag tänker härvid bland annat på smärre basarlotterier och på tidningslotterier. Jämväl härutinnan avser de sakkunnigas förslag att åstadkomma en förbättring.

Det föreliggande förslaget till lotteriföreskrift upptager i sig även bestämmelser angående vadhållning. Författningstekniskt synes detta innebära en fördel. I sak överensstämmer förslaget vadhållningsföreskrifter i stort sett med de nu gällande. Den väsentligaste ändringen är, att bestämmelserna utvidgats till att avse jämväl vadhållning utan samband med tävlan. Ifrågasättande ändring torde enligt vad erfarenheten visat vara välbefogad.

Såsom framgår av vad jag redan anfört ansluter jag mig till de sakkunnigas i motiven till 1 § närmare utvecklade uppfattning angående de principer, vilka böra vara avgörande för huruvida ett företag skall anses såsom lotteri i den nya lotteriföreskriftens mening. Att i författningstexten bringa dessa principer till tydligt uttryck möter betydande svårigheter. Beträffande den av överståthållarämbetet föreslagna utvidgningen av lotteribegreppet¹ delar jag de betänkligheter, som varit avgörande för de sakkunniga, då de ansett sig icke kunna förorda en dylik lösning. Jag anser icke heller en sådan utvidgning nödvändig för att — med den motivering som ligger till grund för de sakkunnigas författningsförslag — åt detta skall vid rättstillämpningen givas den tolkning, som de sakkunniga avsett. Uppfattningen att utredning alltid skulle bliva erforderlig angående slumpmomentets storlek synes icke hållbar.

Vad angår länsstyrelsens i Uppsala län uttalande, att tivolinöjen med mekaniska anordningar icke skulle komma att omfattas av en i erlighet med de sakkunnigas förslag utformad författningsbestämmelse, må erinras att sådana företag redan nu bedömas såsom lotteri, då slumpen spelar den avgörande rollen. Enligt förslaget skall slumpmomentets större eller mindre inverkan icke vidare tillmätas betydelse. Jag biträder de sakkunnigas mening, att till följd härav nyssnämnda tivolinöjen måste anses inbegripna i författningsförslaget sådant detta utformats av de sakkunniga. Emellertid finner jag det välbetänkt att, till undvikande av varje tveksamhet, låta denna tanke komma till direkt uttryck i författningen. I departementsförslaget hava därför företag av typen marknads- och tivolinöjen förklarats alltid skola betraktas såsom lotteri, därest med deltagandet är förenad möjlighet

¹ Överståthållarämbetet hade under närmare angiven motivering föreslagit, att ordet »jämförlig» i 1 § andra stycket utbyttes mot »annan».

till vinst, men dylik icke utgår till envar deltagare och med samma värde till alla. Ehuru någon närmare förklaring av begreppet tivoli- och marknadsnöjen icke torde vara erforderlig, har i departementsförslaget skett en exemplifiering genom angivande av några av de vanligaste arterna, nämligen mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor. En dylik exemplifiering har ansetts på sin plats särskilt med hänsyn därtill, att departementsförslaget innebär en avvikelse i sak från vad de sakkunniga avsett, då enligt nämnda förslag jämväl sådana tivolinöjen som skjutbanor och ringkastningsanordningar skola omfattas av lotteribegreppet. Denna utvidgning, som ansluter sig till vad tivoliägareföreningarna föreslagit, torde ur praktiska synpunkter vara en fördel.

Det torde få anses utan vidare klart, att för lotteriförordningens tillämpning å ett företag av här avsedd art icke behöver fordras att företaget anordnas i samband med en marknad eller ett tivoli. Det väsentliga är, att företaget som sådant kan inordnas under begreppet tivolinöje; de omständigheter, varunder företaget bedrives, sakna betydelse.

De erinringar, vilka i vissa yttranden riktats mot de sakkunnigas förslag att från förordningens tillämpning undantaga företag, som uppenbarligen icke åsyfta ekonomisk vinning, synas välgrundade. I departementsförslaget har ifrågavarande undantagsbestämmelse därför uteslutits. Några betänkligheter häremot hava så mycket mindre ansetts möta som, enligt vad de sakkunniga själva framhållit, de fall, vilka åsyftats med bestämmelsen, äro tämligen sällan förekommande. Några olägenheter av att för dylika fall uppehålla fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd torde alltså i praktiken knappast uppkomma.

I övrigt har jag icke beträffande förevarande paragraf funnit anledning till avvikelse från vad de sakkunniga föreslagit. Vad i yttrandena anförts därom, att i förslaget borde komma till tydligare uttryck den av de sakkunniga hävdade principen, att det för lotteriförordningens tillämpning å ett företag vore utan betydelse huruvida insats däri fordrades eller icke, har föranlett vissa jämkningar i den av de sakkunniga föreslagna lydelsen av efterföljande paragrafer. Att i författningstexten direkt utforma berörda princip torde ej vara erforderligt, då densamma indirekt klart framgår därav, att någon fordran på insats icke uppställts såsom förutsättning för författningens tillämpning.»

*Det genom propositionen framlagda förslaget till lotteriförordning upp-
tar i enlighet med vad ovan anförts i 1 § den grundläggande bestämmelsen,
att lotteri om penningar eller penningars värde icke må utan tillstånd av
Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning
än som stadgas i förordningen. Såsom lotteri skall därvid anses varje före-
tag, däri efter lottnings, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen
helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas
vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Marknads-
och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar*

och skjutbanor, vilka äro förenade med vinstmöjligheter som nu sagts, skola betraktas såsom lotterier oavsett företagens beskaffenhet i övrigt. Bestämmelserna i förordningen skola ej äga tillämpning å svenska statens premieobligationer.

I 2 § medges rätt att efter allenast anmälan hos polismyndighet anordna vissa smärre lotterier, som uppfylla i paragrafen angivna förutsättningar. Här avses närmast lotterier av typen tivolinöjen.

Än längre gående undantag från huvudregeln om fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd upptagas i 3 § beträffande lotterier, däri insatser, om sådana fordras, och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, d. v. s. lotterier i egentlig mening såsom exempelvis tombolalotterier. I paragrafen medges *dels* under a) rätt att efter anmälan hos polismyndighet anordna dylikt lotteri i samband med viss tillställning och *dels* under b) rätt att efter tillstånd av länsstyrelsen inom länet anordna lotteri av i paragrafen angiven beskaffenhet, allt under förutsättning att vissa i paragrafen ytterligare angivna villkor äro uppfyllda.

4 § upptar i första och andra styckena bestämmelser om skyldighet för anordnare av lotteri enligt 2 och 3 §§ att ställa sig till efterrättelse av polismyndighet eller länsstyrelse meddelade kontroll- och ordningsföreskrifter samt om rätt för länsstyrelsen att vid meddelande av tillstånd enligt 3 § föreskriva närmare villkor med avseende å lotteriet. I tredje stycket lämnas föreskrift om svenskt ursprung å varuvinster i lotterier enligt 3 § m. m.

Enligt 5 § må s. k. tidningslotterier under vissa närmare angivna förutsättningar anordnas utan vare sig anmälan eller tillstånd.

6 och 7 §§ upptaga bestämmelser om förbud mot tillhandagående vid deltagande i lotterier m. m., i huvudsaklig anslutning till vissa nu gällande stadganden i vadhållningsförordningen och tilläggsförordningarna till lotteriförordningen. I 8 § utsträcker förordningens tillämplighet att i vissa fall gälla även lotterier, vid vilka såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i sammanslutning. 9 § upptager föreskrift om vad med polismyndighet i förordningen förstås.

För övrigt upptager förslaget vissa straff- och åtalsbestämmelser m. m. (10—13 §§).

Förordningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1940. Genom förordningen skola upphävas 1881 års lotteriförordning med tilläggsförordningarna av år 1928 och år 1931 samt 1934 års vadhållningsförordning.

Utskottets yttrande.

Det föreliggande förslaget avser att avhjälpa de brister, som på åtskilliga punkter framträtt i den gällande lagstiftningen om lotterier och därmed jämförliga företag, och samtidigt att till en gemensam författning sammanföra de bestämmelser i ämnet, vilka nu återfinnas i 1881 års lotteriförordning med tilläggsförordningar av år 1928 och år 1931 samt 1934 års vad-

hållningsförrättning. Önskvärdheten av en ny lagstiftning på området torde vara obestridlig. En av huvudpunkterna i förslaget är den bestämning av lotteribegreppet som upptages i 1 § och som innebär en icke oväsentlig utvidgning av vad som för närvarande får anses gälla. Vid bedömandet av huruvida ett företag är att anse såsom lotteri fästes nu enligt praxis avgörande vikt vid om vinstmöjligheterna i det enskilda fallet övervägande äro beroende av slumpen eller om skickligheten kan anses öva något väsentligt inflytande på desamma. Enligt förslaget skall däremot den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet icke vara avgörande utan i stället den allmänna karaktären hos den anordning på vilken företaget bygger. Under det att sålunda omfattningen av de företag som skola falla under förordningen vidgats, har å andra sidan det nu gällande undantagslösa kravet på tillstånd mildrats såtillvida att smärre företag av lotterikaraktär under vissa närmare angivna villkor skola få anordnas efter allenast anmälan hos polismyndighet eller, beträffande vissa tidningslotterier, utan ens sådan anmälan. Utskottet finner de huvudgrunder, på vilka förslaget sålunda och i övrigt är uppbyggt, innebära påtagliga fördelar framför de nu gällande bestämmelserna. I fråga om vissa detaljer i den föreslagna förordningen vill utskottet anföra följande.

Den i 1 § angivna bestämningen av lotteribegreppet omfattar uppenbarligen även *spel* i den bemärkelse, som angivits i utskottets redogörelse, såsom exempelvis rulett eller tärningsspel. I vissa fall skall bedrivande av äventyrliga spel om penningar eller penningvärde straffas enligt 18 kap. 14 § strafflagen. Att den enligt 2 § i förslaget medgivna rätten att efter anmälan anordna lotteri ej medför undantag härifrån, synes i klarhetens intresse böra angivas i författningen. Med hänsyn till att motsvarande gäller beträffande tillstånd av Kungl. Maj:t torde nyssnämnda önskemål lämpligen böra tillgodoses genom att till 1 § fogas en erinran att om straff för äventyrliga spel i vissa fall stadgas i strafflagen.

Enligt 1 § andra stycket i förslaget skola »marknads- och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor» betraktas såsom lotterier så snart med deltagandet är förenad möjlighet till vinst men dylik icke utgår till en var deltagare och med samma värde till alla. Även rena skicklighetsspel av denna typ falla sålunda under den nya förordningen. Och enligt ett uttalande av departementschefen skulle här för ej behöva fordras att företaget anordnades i samband med en marknad eller ett tivoli, utan det väsentliga vore att företaget som sådant kunde inordnas under begreppet tivolinöje; de omständigheter, varunder företaget bedreves, saknade betydelse. Den gräns, som härigenom drages mellan exempelvis å ena sidan egentliga skyttetävlingar och å andra sidan skjutbanor av karaktären tivolinöjen, blir i viss mån obestämd. Med anledning av ett uttalande av de sakkunniga, att prisskjutningar å tivolibanor skilja sig i så måtto från egentliga skyttetävlingar, att varje tävlande vid de förstnämnda har möjlighet till ett obegränsat antal insatser, vill utskottet framhålla, att vid skytteföreningarnas tävlingar stundom anordnas s. k. insatsskjut-

ningar, där deltagarna äga rätt att efter erläggande av ny insats skjuta ånyo för att förbättra sitt tävlingsresultat. Det synes därför böra understrykas, att vid avgörande av om en prisskjutning är att hänföra till kategorien tivolinöjen och på den grund faller under lotteriförordningen särskild vikt skall fästas vid den omständigheten, huruvida skjutningar av den ifrågavarande typen pläga anordnas i samband med egentliga skyttetävlingar, och att sålunda skytteföreningarnas regelmässiga verksamhet icke bör anses falla under lotteriförordningen.

I förslagets 2 § medges rätt att efter anmälan till polismyndighet anordna vissa smärre lotterier, närmast av typen tivolinöjen. En av de härför uppställda förutsättningarna är den, att om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke får överstiga 25 öre. I yttranden från representanter för de av förordningen berörda nöjesanordnarna har framhållits att, då det gällde varulotterier där vinstfördelningen avgjordes enbart genom slumpen, det vore önskvärt att — såsom redan nu tillämpades på välordnade nöjesplatser — alla speldeltagarna erhöles vinst. Detta bleve emellertid icke möjligt om så låg insats som 25 öre vore fixerad. Utskottet, som funnit jämkning av de i förslaget uppställda kraven i sålunda angiven riktning utan olägenhet kunna vidtagas, vill därför föreslå att i paragrafen såsom villkor i förevarande hänseende föreskrives att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 25 öre eller, där vinsterna utgöras uteslutande av varor, 50 öre.

I förslagets 3 § under a) medges rätt att vid vissa tillställningar efter anmälan hos polismyndighet anordna egentliga lotterier — d. v. s. företag där insatser och vinster på förhand reglerats enligt uppgjord plan; såsom exempelvis de vanliga tombolalotterierna — under förutsättning bland annat, att icke vid samma tillställning anordnas lotterier av nyssnämnd beskaffenhet med insatser till högre sammanlagt belopp än 1,000 kronor. Med den föreslagna avfattningen av paragrafen synas i nämnda maximisumma skola inräknas icke blott — såsom av departementschefen framhållits — lotterier, som vid tillställningen anordnas efter tillstånd av Kungl. Maj:t eller länsstyrelse, utan även sådana egentliga lotterier som anordnas efter anmälan enligt 2 §. Enligt utskottets mening skulle en ur praktisk synpunkt icke oväsentlig förenkling vinnas, om maximibeloppet anknötes allenast till sådana lotterier som vid tillställningen anordnas på grund av förevarande moment a) i 3 §. I samband härmed synes maximibeloppet kunna nedsättas, särskilt som denna rätt att anordna lotterier skall kunna utövas utan någon inskränkning i fråga om antalet tillställningar under en viss tidsperiod. De sakkunniga hade förslagit ett maximibelopp för varje tillställning av 500 kronor, vilket lämnades utan erinran av flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Utskottet föreslår därför att såsom villkor för anordnande av lotteri enligt 3 § under a) uppställas, att icke vid samma tillställning anordnas lotterier, som avses i förevarande paragraf under a), med insatser till högre sammanlagt belopp än 500 kronor.

Enligt 3 § under b) i förslaget skall länsstyrelse äga meddela tillstånd till

egentligt lotteri under förutsättning bland annat, att icke inom länet av samme anordnare under kalenderåret anordnas lotteri av dylik beskaffenhet med insatser till högre sammanlagt belopp än 3,000 kronor, varvid lotterier vilka anordnas enligt 2 § eller enligt 3 § a) icke skola medräknas. Där emot skall enligt förslaget lotteri som anordnas efter tillstånd av Kungl. Maj:t inräknas i nämnda maximibelopp. I den i stort sett motsvarande bestämmelsen i 3 § nu gällande lotteriförordning om rätt för länsstyrelse att lämna tillstånd till lotteri hänför sig maximibeloppet icke till kalenderår. Bestämmelsen torde likväl i praktiken såsom regel hava tillämpats i enlighet därmed. Då omständigheterna i ett enskilt fall kunna vara sådana att länsstyrelsen bör vara berättigad att meddela nytt tillstånd även under samma kalenderår, anser utskottet det vara tillräckligt att i förordningen anknyta maximibeloppet till det lotteri varom fråga är. Beträffande beloppets storlek anser utskottet, att då det i dessa fall ankommer på länsstyrelsen att pröva alla de omständigheter, som kunna inverka på frågan om tillstånd skall lämnas, samt någon ovillkorlig rätt för en sökande att erhålla tillstånd givetvis icke föreligger, det sammanlagda insatsbelopp, vid vars överskridande meddelande av tillstånd endast skall få ankomma på Kungl. Maj:t, utan olägenhet kan sättas till 5,000 kronor. Utskottet föreslår alltså att såsom villkor för meddelande av tillstånd enligt 3 § under b) uppställas, att insatserna i lotteriet icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 5,000 kronor.

I 4 § upptagas bestämmelser, i första stycket om skyldighet för anordnare av lotteri enligt 2 eller 3 § att underkasta sig kontroll- och ordningsföreskrifter av vederbörande polismyndighet eller länsstyrelse samt i andra stycket om rätt för länsstyrelse att vid meddelande av tillstånd enligt 3 § föreskriva särskilda villkor med avseende å lotteriet. Då någon klar gräns svårigen synes kunna dragas mellan de föreskrifter som länsstyrelse i olika hänseenden kan lämna vid meddelande av tillstånd enligt 3 § under b), anser utskottet dessa föreskrifter lämpligen böra hänföras under en gemensam bestämmelse i förordningen. Därjämte torde — med särskild hänsyn till straffbestämmelserna, vartill utskottet nedan återkommer — 4 § böra givas sådan avfattning att därav även framgår att Kungl. Maj:t vid meddelande av lotteritillstånd kan uppställa villkor samt själv eller genom polismyndighet lämna föreskrifter för åstadkommande av kontroll å och ordning vid anordnandet av lotteriet. Utskottet vill därför förorda att i förvarande hänseenden stadgas, att vid meddelande av tillstånd till lotteri må föreskrivas de närmare villkor samt kontroll- och ordningsbestämmelser som av omständigheterna kunna föranledas, samt att anordnare av lotteri, varom förmäles i 2 § eller 3 § under a), är skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som polismyndigheten må finna anledning meddela för åstadkommande av kontroll å och ordning vid lotteriet, därvid skall iakttagas att lotteriet icke mer än nödigt är betungas.

I 5 § medges anordnande av tidningslotteri utan vare sig anmälan eller tillstånd under förutsättning bland annat, att deltagande i lotteriet står öp-

pet för en var utan erläggande av prenumerationsavgift eller annan insats. Av motiveringen till stadgandet framgår, att detsamma åsyftar ett förbud mot att såsom villkor för deltagande i lotteriet uppställas fordran på insats vare sig av ena eller av andra slaget. Ett tidningsföretag, som anordnar en korsordstävlan, skall sålunda — enligt vad de sakkunniga framhålla — ej få fordra, att lösningen skall insändas å ett urklipp ur tidningen eller att tidningen medföljande kupong eller dylikt insändes. Då detta icke med önskvärd tydlighet framgår av den föreslagna författningstexten, hemställer utskottet att ifrågavarande förutsättning avfattas så att densamma utvisar, att för deltagande i lotteriet icke får fordras insats samt att rätten att deltaga ej heller får förbindas med innehav av tidningsexemplar.

Enligt 10 § i förslaget skall överträdelse av de i förordningen stadgade förbud eller enligt 4 § andra stycket av länsstyrelse vid meddelande av tillstånd föreskrivna villkor straffas med dagsböter (första stycket) och må vid upprepade förseelse eller vid försvårade omständigheter dömas till fängelse i högst ett år (andra stycket). Brott mot kontroll- eller ordningsföreskrift som enligt 4 § första stycket meddelats av polismyndighet eller länsstyrelse eller mot bestämmelserna i 4 § tredje stycket — angående svenskt ursprung å vissa varuvinster m. m. — skall straffas med böter, högst 300 kronor (tredje stycket av 10 §). Med den avfattning paragrafen erhållit synes densamma icke omfatta förseelse mot villkor eller föreskrift som Kungl. Maj:t kan hava uppställt vid meddelande av lotteritillstånd. Vidare torde böra beaktas att iakttagandet av lämnade kontrollföreskrifter, t. ex. bestämmelser om visst förfarande vid vinstdragning, många gånger kan vara, särskilt ur allmänhetens synpunkt, väl så viktigt som uppfyllandet av åtskilliga av de i förordningen stadgade förutsättningarna för anordnande av lotteri efter anmälan eller tillstånd. Enligt utskottets mening kunna straffbestämmelserna i förordningen — fränsett nuvarande andra stycket — lämpligen sammanföras under ett gemensamt stadgande som upptager dagsböter. Vid de ringare förseelserna — till vilka utan tvivel även avvikelser mot förordningens direkta bestämmelser i många fall äro att hänföra — kan enligt vanliga regler dagsbotens belopp jämkas. Utskottet föreslår sålunda att, med uteslutande av tredje stycket i förevarande paragraf, i första stycket upptages bestämmelse om att förseelse mot förordningen eller med stöd av densamma meddelad föreskrift straffas med dagsböter.

Förslagets 11 § upptager bestämmelser om förverkande av insatser m. m. (första stycket) samt vinster (andra stycket). För närvarande stadgas i lotteriförordningen förverkandepåföljd allenast beträffande vinster, under det att vadhållningsförordningen åter endast föreskriver förverkande av insatser jämte vissa handlingar. Utskottet har funnit betänkligheter möta att beträffande ett och samma företag föreskriva förverkande av såväl insatser som vinster. För undanröjande av möjligheten att en anordnare skulle kunna bereda sig vinning av ett olagligt lotteri synes vara tillräckligt att insatserna förverkas. Sådan påföljd bör då inträda beträffande alla de insatser, som

den brottslige uppburit, vare sig dessa ännu innehavas av honom eller ej. Utan särskild föreskrift torde få anses gälla, att därest den brottslige haft fasta agenter eller ombud, av dessa uppburna insatser bliva förverkade även om redovisning ännu ej skett till huvudmannen. Då uttrycket »överträdelse av i denna förordning stadgade förbud» i första stycket av 11 § torde kunna giva anledning till skiljaktiga uttolkningar, synes förverkandepåföljden böra anknytas till förseelse mot förordningens bestämmelser eller mot föreskrift som meddelats med stöd av förordningen. Å andra sidan kan det synas obilligt att tillämpa förverkandepåföljd även vid exempelvis helt obetydliga förseelser mot detaljbestämmelser i förordningen eller i meddelade föreskrifter; påföljden bör därför ej göras obligatorisk. Utskottet föreslår fördenskull, att 11 § gives den innebörd, att då någon dömes för förseelse mot förordningen eller med stöd av densamma meddelad föreskrift, må tillika förklaras förverkade av honom för lotteriet uppburna insatser samt sådana handlingar som omförmälas i 11 § första stycket av Kungl. Maj:ts förslag.

Vid den ändring, som utskottet förordnat beträffande 10 §, böra jämväl de i 12 § upptagna åtalsbestämmelserna omformuleras. Utskottet förordar att de två första styckena i paragrafen sammanföras till ett stadgande av innebörd att åtal för förseelse mot förordningen eller med stöd av densamma meddelad föreskrift skall anhängiggöras vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

Vad utskottet hemställt rörande 11 § föranleder jämkning jämväl av 13 §; utskottet förordar att i sistnämnda paragraf föreskrives att böter, som ådömas enligt förordningen, ävensom värdet av förverkad egendom tillfalla kronan.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t förklara, att riksdagen vid sin granskning av det genom förevarande proposition framlagda förslaget icke funnit anledning till andra erinringar än de här ovan i utskottets utlåtande upptagna.

Stockholm den 16 mars 1939.

På första lagutskottets vägnar:

THORWALD BERGQUIST.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Karl Emil Johanson, Wagnsson, Eskhult, Branting, Karl Karlsson, Gärde, Karl Johan Olsson* och *Emil Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Ryberg, Gezelius, Berg**, *Larsson i Hede, Landgren* och *Lindahl*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.